

УДК 334:339.9

Г. Макота

**МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ЯК ОСНОВНА КАТЕГОРІЯ
В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ
МІЖНАРОДНОГО ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Розглянуто зарубіжний та вітчизняний досвід дослідження феномена міжнародної технічної допомоги. Запропоновано підхід у трактуванні поняття МТД у системі теорії державного управління в контексті системного підходу.

Ключові слова: міжнародна технічна допомога, державне управління, підхід, поняття, міжнародна організація, Європейський Союз, законодавство.

Актуальність дослідження практики надання міжнародної технічної допомоги (далі – МТД) обумовлена тим, що в національних нормативно-правових актах та спеціальній науковій і методичній літературі нема єдиної думки щодо змісту цього поняття. У національних нормативно-правових актах для позначення допомоги, яку отримує Україна, використовуються такі терміни, як “зовнішня допомога”, “технічна допомога”, “міжнародна технічна допомога”, “допомога”. У більшості публікацій різні джерела поняття МТД часто ототожнюють із технічною допомогою, зарубіжною допомогою, зовнішньою допомогою, офіційною допомогою у розвитку, міжнародною допомогою, гуманітарною допомогою, що засвідчує несформованість понятійно-термінологічного апарату щодо зазначених процесів.

Визначення змісту феномена та поняття МТД є проблемою міждисциплінарною: стосується галузей державного управління, права, економіки, міжнародних відносин. Однак фундаментальні, системні дослідження зазначеної предметності в науці державного управління відсутні. Причиною цього, серед іншого, є невідповідність моделі і практики державного управління в Україні стандартам ЄС та недостатня розвиненість наукової галузі “державне управління”. З огляду на зазначене, доцільно дослідити структурно-функціональне наповнення поняття “міжнародна технічна допомога” як комплексного, що включає економічні, правові, державно-управлінські та міжнародні аспекти, та запровадити такий підхід у законодавчу практику.

У вітчизняній науці поняття “міжнародна технічна-допомога” аналізується в економічному аспекті у працях В. Адамик, Н. Комар, у міжнародному праві в дослідженнях І. Братко, в цивільно-правовому аспекті у дослідженнях М. Михайлів, у системі міжнародних економічних відносин у працях Л. Кістерського, Т. Липової, в міжнародно-політичному контексті в дослідженнях М. Васильєвої. Інші аспекти МТД досліджували, зокрема, А. Базилюк, О. Шумило, В. Ігнащенко, О. Кучеренко, А. Бурляй, В. Колосова, Л. Мусіна, В. Нанівська, А. Вишневський, Л. Шемаєва, О. Шнирков, А. Щокін.

Мета статті – здійснення аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду дослідження феномена міжнародної технічної допомоги та його визначення як категорії державного управління.

Існують відмінності у визначенні поняття МТД у правових системах країн ЄС. У ЄС для позначення допомоги використовуються поняття “external assistance”, “aid”,

“external aid”, “development aid”, “official development assistance” (ODA), “technical assistance”, “international aid”, “foreign aid” тощо. Крім того, в нормативних актах ЄС окремо вживаються два поняття “financial assistance” та “technical assistance” (фінансова і технічна допомога).

Розглянемо підходи до трактування міжнародної технічної допомоги основними міжнародними організаціями-донорами.

У документах Європейської Комісії використовуються поняття “технічне співробітництво” та “технічна допомога”. Так, у “Рекомендаціях щодо підвищення ефективності технічного співробітництва” [1] визначено, що технічне співробітництво (technical cooperation) – це надання ноу-хау на короткостроковий чи довгостроковий період у формі персоналу, навчання, дослідження, прямого двостороннього технічного співробітництва, взаємодопомоги та супутніх витрат. Технічна допомога (technical assistance) розглядається як кадри, що залучені до процесу розвитку знань, навичок, технічного ноу-хау, продуктивних сил.

Тобто, у цьому контексті технічне співробітництво – це загальний термін, що позначає сприяння розвитку передусім через освіту та навчання, а технічна допомога – це персонал, що забезпечує реалізацію технічного співробітництва (наприклад радники, експерти).

Окрім того, у “Рекомендаціях щодо підвищення ефективності технічного співробітництва” наголошено, що головною, але не єдиною, ціллю технічного співробітництва є розвиток спроможності.

У “Ключовій стратегії ЄС щодо реформування технічного співробітництва” [2] зазначено, що технічне співробітництво та технічна допомога можуть служити також іншим цілям, що безпосередньо не стосуються розвитку спроможності, таким як:

- розвиток спроможності організацій та людей;
- забезпечення професійними консультаціями та методичними рекомендаціями;
- активізація надання послуг, інвестицій, регуляторна діяльність;
- підготовка/сприяння співробітництву Єврокомісії (розширення співробітництва з донорами).

У 2010 р. Європейським Інвестиційним Банком (далі – ЄІБ) засновано Цільовий фонд технічної допомоги Східного партнерства (Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund (ЕРТАТФ)), який здійснює фінансування МТД, спрямованої на підвищення якості, розвитку ініціатив Східного партнерства та посилення спроможності країн-партнерів [3]. Технічна допомога ЄІБ надається експертами-економістами, інженерами, спеціалістами та служить як додаткова до фінансових інструментів допомоги банку. Технічна допомога ЄІБ передбачає обмін професійним досвідом у сфері розробки і фінансування проектів із країнами Східного партнерства, сприяння у складанні попереднього та кінцевого техніко-економічного обґрунтування, здійснення інституційної та правової експертизи, оцінки екологічних та соціальних наслідків, управління проектами і підтримку одержувачів позики протягом усього процесу реалізації проекту, фінансування досліджень і горизонтальних організаційних заходів [4].

Відповідно до ст. 1 Договору між Україною та ЄІБ про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні [5] технічна допомога враховує, без обмежень, усі види консультаційних послуг, які надаються ЄІБ або консультантами (вітчизняними або міжнародними) та які фінансуються ЄІБ за рахунок технічної допомоги; обладнання та матеріали (місцеві або імпортовані); навчання, семінари, робочі семінари, конференції

та аналогічні види діяльності й будь-які інші форми допомоги, які погоджуються Україною, Урядом України чи відповідним уповноваженим органом України.

Тому, аналізуючи визначення МТД у документах ЄС, можна констатувати, що визначальною рисою МТД є її спрямованість на розвиток спроможності суб'єктів.

Доцільно зазначити, що термін “спроможність” (англ. “capacity”, інші варіанти перекладу: компетентність, потенціал), за визначенням Європейської Комісії, у широкому розумінні – це здатність людей, організацій, суспільства загалом виконувати функції, досягати мети, визначати та вирішувати проблеми, тобто здійснювати успішне управління”, а “розвиток спроможності” – процес, в якому люди, організації, інституції та суспільство отримують, зміцнюють та розвивають спроможність упродовж тривалого часу [6].

Термін “розвиток спроможності” виник у 80-х рр. ХХ ст. і є відносно новим у галузі розвитку. Розвиток спроможності розглядається як доповнення до інших ідей, які протягом останніх сорока років панували в науковій думці з питань розвитку, таких як: інституційна розбудова, інституційний розвиток, розвиток людських ресурсів, управління розвитком і адміністрування розвитку, зміцнення організаційної структури.

Усі ці поняття, пов'язані з діяльністю щодо розвитку (організаційним розвитком, громадським розвитком, комплексним розвитком села і сталим розвитком), належать до ширшої та більш комплексної концепції – розвитку спроможності, яку можна розглядати як загальне поняття, що приєднує підходи, які раніше були відокремлені один від одного, до узгодженої стратегії з довгостроковою перспективою та баченням соціальних змін. Розвиток спроможності включає різні підходи, стратегії та методики, спрямовані на покращення результативності роботи на різних рівнях і є від 90-х рр. ХХ ст. (ПРООН, 1996 р.) головною метою донорської допомоги та центральною ідеєю Паризької декларації 2005 р. [7].

В Україні у практиці державного управління використання понять “інституційна спроможність” та “організаційна спроможність” пов'язано із розвитком та адаптацією системи державного управління до стандартів ЄС, тому найчастіше ці поняття використовуються в проєктах допомоги міжнародних організацій.

Технічна допомога Міжнародного Валютного Фонду (далі – МВФ) становить приблизно одну четверту від операційного бюджету. Відповідно до визначення МВФ, технічна допомога сприяє розвитку виробничих ресурсів країн-членів, допомагаючи їм ефективно здійснювати економічну та фінансову політику. Технічна допомога спрямована на зміцнення потенціалу людських ресурсів та інституційної спроможності, розробку заходів макроекономічної, фінансової та структурної політики.

Технічна допомога МВФ може надаватися у формі скерування персоналу, експертів, радників для проведення технічних чи діагностичних досліджень, курсів із навчання кадрів, семінарів, практичних семінарів, а також консультацій та підтримки в режимі “онлайн” [8].

Технічна допомога МВФ надається також у формі рекомендацій із основних сфер політики МВФ (питання бюджету, законодавства, грошово-кредитної політики, ринку капіталу тощо) та допомагає впроваджувати інституціональні механізми для розробки і реалізації макроекономічної, фінансової і структурної політики [9]. Тобто, технічна допомога МВФ спрямована на зміцнення потенціалу країн-членів, інституційної спроможності з метою розробки та ефективного впровадження політики МВФ, що забезпечить довготривале зростання.

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) тлумачить МТД як нефінансову допомогу, що надається місцевими або міжнародними спеціалістами у формі обміну інформацією, досвідом, інструктажу, професійного навчання, консалтингових послуг, передачі практичних знань, а також може включати передачу технічних даних.

Метою технічної допомоги є максимальне підвищення якості імplementації проектів шляхом надання підтримки в управлінні, адмініструванні, розвитку спроможності [10].

Згідно з визначенням Комітету сприяння розвитку Організації економічної співпраці і розвитку, технічне співробітництво – “це надання ноу-хау у формі персоналу, проведення навчання, досліджень та пов'язані з цим витрати” [11].

Отже, аналіз підходів до розуміння сутності МТД міжнародними фінансовими організаціями свідчить, що МТД трактується переважно як передача на безплатній основі інтелектуальних ресурсів із метою забезпечення сталого розвитку країни-отримувача шляхом розвитку спроможності.

В українському законодавстві інтерпретацію поняття МТД містить Постанова Кабінету Міністрів України “Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги” № 153 від 15.02.2002 р. У п. 2 цієї постанови міжнародна технічна допомога визначена як “ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безплатній та безповоротній основі з метою підтримки України”.

У цій постанові зазначається, що МТД може залучатись у формі:

- будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проектів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні;
- робіт і послуг;
- прав інтелектуальної власності;
- фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті;
- інших ресурсів, не заборонених законодавством, зокрема стипендій [12].

Крім того, в законодавстві Великобританії використовуються поняття “допомога на розвиток” та окремо “допомога”. В Акті про міжнародний розвиток від 2002 р. (International Development Act) [13] зазначено, що допомога може бути у будь-якій формі технічної чи фінансової допомоги та допомоги на постачання матеріалів. Технічна допомога у цьому акті визначена як “допомога, що складається з ноу-хау у формі персоналу, навчання, надання результатів наукових досліджень та стипендій”.

Енциклопедія Британіка визначає технічну допомогу як форму допомоги, що надається менш розвинутим країнам міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та їх агенціями, фондами, благодійними організаціями. Основною ціллю технічної допомоги є передача спеціальних знань, які необхідні для сприяння розвитку в цих країнах. Технічна допомога передбачає забезпечення експертами, надання стипендій, здійснення навчальних поїздок, проведення семінарів із метою передачі знань [14].

А у законі Російської Федерації “О безвозмездной помощи (содействии) Российской Федерации и внесении изменений и дополнений в отдельные законодательные акты Российской Федерации о налогах и об установлении льгот по платежам в государственные внебюджетные фонды в связи с осуществлением

безвозмездной помощи (содействия) Российской Федерации” [15] є визначення трьох основних понять, що стосуються міжнародної безповоротної допомоги:

– безповоротна допомога (сприяння) – засоби, товари, що надаються Російській Федерації, суб’єктам Російської Федерації, органам державної влади та органам місцевого самоврядування, юридичним та фізичним особам, а також виконані для них роботи та надані послуги у формі гуманітарної чи технічної допомоги (сприяння) на безповоротній основі іноземними державами, їх (територіальними) федеративними або муніципальними утвореннями, міжнародними та іноземними установами або некомерційними організаціями, на які є документи, що підтверджують приналежність зазначених засобів, товарів, робіт та послуг до гуманітарної чи технічної допомоги (сприяння);

– технічна допомога (сприяння) – це “вид безповоротної допомоги (сприяння), яка надається з метою підтримки здійснення економічних та соціальних реформ та проведення роззброєння шляхом конверсії, утилізації озброєння і військової техніки, проведення радіаційно-екологічних заходів щодо поводження з радіоактивними відходами, відпрацьованим ядерним паливом та іншими ядерними матеріалами, раніше накопиченими та (або) які з’явилися під час експлуатації і виведення з неї об’єктів мирного та військового використання атомної енергії, а також шляхом проведення досліджень, навчання, обміну спеціалістами, аспірантами і студентами, передачі досвіду і технологій, постачання обладнання та інших матеріально-технічних засобів за проектами і програмами, які зареєстровані в порядку, що встановлений Урядом Російської Федерації”;

– гуманітарна допомога (сприяння) – вид безповоротної допомоги (сприяння), спрямованої на надання медичної і соціальної допомоги малозабезпеченим, соціально незахищеним, постраждалим від стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій групам населення, для ліквідації наслідків стихійних лих та інших надзвичайних подій, витрати на транспортування, супровід та зберігання вказаної допомоги (сприяння).

У законодавстві Республіки Білорусь міжнародна технічна допомога трактується як один із видів допомоги, що безоплатно надається Республіці Білорусь донорами міжнародної технічної допомоги для підтримки соціальних та економічних перетворень, охорони навколишнього середовища, ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС, розвитку інфраструктури шляхом проведенням досліджень, навчання, обміну спеціалістами, аспірантами і студентами, передачі досвіду і технологій, грошових засобів, постачання обладнання та інших товарів (майна) за схваленими проектами (програмами) міжнародної технічної допомоги, а також у формі організації та (чи) проведенні семінарів, конференцій, інших громадських обговорень [16].

Отже, аналіз поняття “міжнародна технічна допомога” засвідчив різноплановість і неузгодженість підходів до його трактування міжнародними організаціями та країнами-донорами залежно від цілей і завдань, на які вона спрямовується. Внаслідок цього, МТД може спрямовуватись на розвиток спроможності, виробничих ресурсів, соціально-економічний розвиток, підвищення якості імплементації конкретних проектів, сталий розвиток, здійснення економічних та соціальних реформ, проведення роззброєння шляхом конверсії, утилізації озброєння і військової техніки, охорони навколишнього середовища, ліквідації наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС тощо.

Зазначена неоднозначність, неузгодженість, суперечність трактувань МТД посилюється наявністю дисциплінарного підходу. Так, українські дослідники пропонують

різні підходи до розкриття сутності МТД і розглядають це поняття в юридичному, економічному та політичному ракурсах, що зумовлює необхідність здійснення міждисциплінарного, системного, комплексного підходу до дослідження.

Л. Кістерський досліджує економічну сутність технічної допомоги. Всю іноземну допомогу автор позначає поняттям “міжнародна допомога”, яка включає офіційні джерела допомоги та приватні надходження, що надходять через неурядові організації (асоціації, фонди). Офіційні джерела – це офіційна допомога у розвитку, яка включає пільгове кредитування, технічну допомогу, товарну допомогу. Технічну допомогу автор визначає як передачу країнам-донорам ресурсів на безвідплатній і неворотній основі для підтримки соціально-економічного розвитку та ринкових перетворень у країні-реципієнті. Однією з важливих ознак технічної допомоги автор називає її цільове використання та нефінансову форму [17].

Т. Липова [18] досліджує МТД в умовах розвитку міжнародних економічних відносин та інтеграційних процесів і пропонує трактування понять “міжнародна допомога” та “технічна допомога”. Поняття “міжнародна допомога” визначено як перерозподіл пільгових цільових ресурсів (товарів та послуг) через спеціальні двосторонні та багатосторонні установи чи організації, а “технічна допомога” є складовою частиною міжнародної допомоги і визначається як цільова передача країнами-донорами ресурсів і послуг у втіленій формі на безвідплатній і неворотній основі для підтримання соціально-економічного розвитку і ринкових трансформацій у країні-реципієнті. Т. Липова відзначає, що роль міжнародної технічної допомоги у взаємовідносинах між країнами-донорами та країнами з перехідною економікою полягає у перенесенні ринкового досвіду розвинутих країн для прискорення розвитку та ринкових трансформацій у країнах-реципієнтах.

В. Адамик, Н. Комар [19] також досліджують МТД із економічного боку. Дослідники використовують загальний термін “міжнародна економічна допомога”. Відповідно, міжнародна економічна допомога має дві форми: офіційна допомога у розвитку (ОДР) та приватні надходження. ОДР за способом надання поділяється на фінансову, технічну, продовольчу, гуманітарну, військову.

Інструментами надання технічної допомоги визначено: навчання, стипендії, підвищення кваліфікації, обладнання, передові технології, консультації, семінари, обмін спеціалістами, дослідження, скерування експертів тощо. До різновидів технічної допомоги за рівнем участі реципієнта у реалізації програм ТД науковці зараховують технологічні гранти (“незалежне технічне співробітництво”), співфінансування технічного сприяння (інвестиційне технічне співробітництво).

Дослідники вживають два поняття “технічна допомога” та “технічне співробітництво”, зазначаючи, що “технічне співробітництво призначене для доповнення й підвищення рівня необхідних для соціально-економічного розвитку країн-реципієнтів (зокрема й для вирішення проблем бідності) знань, виробничих навичок та кваліфікацій кадрів як технічного, так і адміністративного спрямування”. Фінансова допомога надається для часткової або повної компенсації внутрішніх ресурсів країни-реципієнта через недостатність заощаджень та дефіцит іноземної валюти [20].

М. Михайлів [21 – 23] розглядає поняття МТД у цивільно-правовому аспекті як юридичну категорію. Дослідник розмежовує такі правові категорії, як міжнародна технічна допомога та міжнародна гуманітарна допомога, наголошуючи, що часто міжнародну технічну допомогу помилково відносять до категорії міжнародної

гуманітарної допомоги. Вона виділяє досить суттєві відмінності між міжнародною технічною допомогою і міжнародною гуманітарною допомогою з погляду їхньої правової сутності на підставі визначених цілей міжнародної технічної допомоги та гуманітарної допомоги. У випадку надання міжнародної технічної допомоги донор ставить собі за мету одержати певні вигоди соціально-економічного спрямування без відповідного зустрічного матеріального еквівалента, а гуманітарна допомога є безкорисливою пожертвою.

Міжнародну технічну допомогу дослідник розглядає як різновид технічної допомоги, характерною ознакою якої є наявність особливої групи відносин між учасниками процесу, що регулюються міжнародним правом. Під МТД М. Михайлів розуміє обладнання, матеріали, права інтелектуальної власності, інформацію, грошові кошти, роботи (послуги) та інше майно, що надається на підставі договору між донором та реципієнтом (виконавцем) на безоплатній, безповоротній основі з метою забезпечення виконання соціально-економічних проектів (програм), які зареєстровані у встановленому законодавством порядку. Дослідник пропонує ввести в законодавчу термінологію поняття “міжнародна допомога”, яке охоплювало б міжнародну благодійну допомогу, міжнародну технічну допомогу, міжнародну фінансову допомогу та інші ресурси інвестиційного спрямування на безповоротній та безоплатній основі.

О. Палюх [24] розглядає МТД як фактор розвитку. У системі світового господарства МТД є інструментом долучення економік країн-реципієнтів до процесів глобалізації. На її думку, МТД є взаємодоповнюючою складовою фінансової допомоги, яка належить до складу офіційної допомоги у розвитку, що спрямовується для забезпечення економічного та соціального розвитку країн-реципієнтів. МТД існує у двох формах: інвестиційна технічна допомога (ІТД), яка спрямована на вивчення ситуацій щодо можливостей капіталовкладень та підтримку фінансової допомоги, її донорами є банки розвитку; незалежна технічна допомога (НТД), що надається з метою передачі знань та кваліфікації технічного й адміністративного спрямування для підтримки зусиль у розвитку, незалежно від будь-якого конкретного проекту фінансової допомоги. В Україні проекти МТД не розподіляються на ІТД та НТД, що сприяє викривленню статистичної інформації.

І. Братко [25] досліджує МТД як дієвий інструмент реалізації концепції сталого розвитку міжнародної спільноти, визначає місце інституту надання та використання МТД у системі міжнародного економічного права та пропонує дефініцію цього поняття як безповоротної та безоплатної офіційної допомоги у розвитку, що надається країні-реципієнту міжнародними організаціями і країнами-донорами в рамках техніко-економічного співробітництва для забезпечення сталого розвитку країни-реципієнта та здійснення позитивних перетворень у міжнародному співтоваристві. У дослідженні І. Братко обґрунтовує формування в рамках міжнародного економічного права нової підгалузі – міжнародного права розвитку, інститутом якої є надання та використання МТД.

М. Васильєва [26] досліджує зарубіжну допомогу в міжнародно-політичному контексті як політичну категорію та пропонує змінити термін “міжнародна технічна допомога” на термін “зарубіжна допомога” в проекті Закону України щодо цього питання, оскільки “зарубіжна допомога” – це найзагальніше поняття, що означає ресурси, які одні держави надають іншим з метою досягнення певних цілей своєї зовнішньої політики”, а термін “технічна допомога” залишити в тому значенні, що вживається в чинному

українському законодавстві, оскільки воно є вужчим та акцентує увагу на передачі знань, які сприяють розвитку інших країн, а не товарів та послуг.

Отже, на основі проведеного аналізу можна зробити такі узагальнення та висновки:

1. Найпоширеніший підхід до розкриття поняття МТД пов'язаний із розумінням її як інструмента досягнення певної мети, що становить взаємний інтерес для обох сторін.

2. МТД у предметній площині науки державного управління може бути визначена як вид міжнародної цільової допомоги, яку держава отримує на безоплатній та безповоротній основі згідно з укладеними міжнародними договорами та національним законодавством для формування її спроможності до соціально-економічного та гуманітарного розвитку відповідно до стратегічного курсу країни.

3. Основними формами надання МТД є: ноу-хау, знання, інформація, технічні дані, персонал, експерти, радники, консультації, рекомендації, навчання, тренінги, семінари, дослідження, необхідне обладнання та матеріали, фінансові ресурси для покриття супутніх витрат у процесі реалізації проекту.

В системі державного управління МТД – це зовнішній інструмент сприяння розвитку, який держава використовує для вирішення актуальних завдань щодо якісних змін у суспільстві.

4. Відповідно, державне управління МТД – це комплекс правових, інформаційних, організаційних, матеріально-технічних, фінансових заходів органів державної влади України для забезпечення ефективності міжнародного технічного співробітництва. Враховуючи актуальність проблеми підвищення ефективності управління МТД, є необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Література

1. Making Technical Cooperation More Effective // Guidelines [Electronic resource]. — 2009. — № 3. — March / European Commission. — Access mode : http://ec.europa.eu/europeaid/how/ensure-aid-effectiveness/documents/guidelines_on_tc_finale_en.pdf.

2. Reforming Technical Cooperation and Project Implementation Units for External Aid provided by the European Commission // A Backbone Strategy [Electronic resource]. — 2008. — July. — Access mode : http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/backbone_strategy_technical_cooperation_en.pdf.

3. Финансовые средства ЕС, доступные для местных и региональных властей стран Восточного партнерства [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/F%20207240%20Report%203811%20Final%20pour%20WEB%20rev%20FINAL_RU_prov.pdf.

4. Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund (EPTATF) // Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.eib.org/projects/regions/eastern-neighbours/instruments/technical-assistance>.

5. Договір між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/971_005.

6. Розвиток спроможності [Електронний ресурс] : корот. словн.-довід. — Режим доступу : http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.kmu.gov.ua%2Fdocument%2F243708563%2FGlossary.pdf&ei=bTE4U6TREMfUtQaRsIGIBg&usq=AFQjCNGmJrA74ovMq_m5liIjeB5r_gupoQ&bvm=bv.63808443,d.Yms.

7. Розвиток інституційної спроможності. Навчальна програма МНЦ МОП “Розбудова сучасних і ефективних систем інспекції праці” [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.google.com.ua/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CC4QFjAB&url=http%3A%2F%2Filo.org.ua%2FDocLib%2F%25D0%259F%25D1%2583%25D0%25B1%25D0%25BB%25D1%2596%25D0%25BA%25D0%25B0%25D1%2586%25D1%2596%25D1%2597%2F12_ukr_module_.pdf&ei=tIMdU_vXHomztAaExoF4&usg=AFQjCNG2srjx7ByO4Px_xhs8Oyy-6IRIQ&bvm=bv.62578216,d.Yms.

8. Техническая помощь [Электронный ресурс] : информационная справка Международного валютного фонда от 2012 года. — Режим доступа : <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rus/techr.pdf>.

9. Годовой отчет Международного валютного фонда за 2011 год “Обеспечение справедливого и сбалансированного роста” [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/ar/2011/pdf/ar11_rus.pdf.

10. Technical Assistance in Cultural Governance [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/cultural-diversity/cultural-expressions/programmes/technical-assistance/what-is-technical-assistance/>.

11. DAC Statistical Reporting Directives, December 2010 // Development Co-operation Directorate Development Assistance Committee [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.oecd.org/dac/38429349.pdf>.

12. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 153 від 15.02.2002 р. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF>.

13. International Development Act 2002 // The UK National Archives [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/1/part/1/crossheading/form-of-assistance>.

14. Technical assistance // Encyclopedia Britannica [Electronic resource]. — Access mode : <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/585369/technical-assistance>.

15. О безвозмездной помощи (содействии) Российской Федерации и внесении изменений и дополнений в отдельные законодательные акты Российской Федерации о налогах и об установлении льгот по платежам в государственные внебюджетные фонды в связи с осуществлением безвозмездной помощи (содействия) Российской Федерации [Электронный ресурс] : Федеральный Закон № 95-ФЗ от 04.05.1999 р. (ред. от 23.07.2008) [с изменениями и дополнениями]. — Режим доступа : http://pravo.gov.ru/ipsdata/?docbody=&nd=1020_59203&intelsearch=%D4%E5_%E4%E5%F0%E0%EB%FC%ED%FB%E9+%E7%E0%EA%EE%ED+%EE%F2+4+%EC%E0%FF+1999+%E3.+N+95-%D4%C7.

16. О международной технической помощи, предоставляемой Республике Беларусь [Электронный ресурс] : Указ Президента Республики Беларусь № 460 от 22.10.2003 г. / Национальный правовой интернет-портал Республики Беларусь. — Режим доступа : <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=r30300460&p2={NRPA}>.

17. Кістерський Л. Л. Міжнародна технічна допомога: шляхи підвищення ефективності [Текст] : монографія / Л. Л. Кістерський, Т. В. Липова. — К. : [б. в.], 2010. — С. 17, 18.

18. Липова Т. В. Роль технічної допомоги в ринкових перетвореннях країн з перехідною економікою [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.05.01 / Т. В. Липова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — К. : [б. в.], 2006. — 19 с.

19. Комар Н. В. Міжнародна допомога з подолання бідності: теоретичні аспекти, світовий та вітчизняний досвід / Н. В. Комар, В. В. Адамик // Журнал Європейської економіки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv.

20. Комар Н. В. Міжнародна економічна допомога з подолання бідності в Україні [Текст] / Н. В. Комар, В. В. Адамик. — Т. : Вид.-полігр. центр “Економічна думка ТНЕУ”, 2011. — С. 62.

21. Михайлів М. О. Співвідношення понять “міжнародна технічна допомога” та “міжнародна гуманітарна допомога” / М. О. Михайлів // Вісник Львівського університету імені Івана Франка [Текст]. — Вип. 37. — Львів : [б. в.], 2002. — С. 320—323.

22. Михайлів М. О. Міжнародна технічна допомога як юридична категорія / М. О. Михайлів // Держава і право [Текст] : зб. наук. пр. — 2001. — Вип. 13. — С. 35—38. — (Серія “Юридичні і політичні науки”).

23. Коссак В. М. Правове регулювання іноземних інвестицій та міжнародної технічної допомоги [Текст] : підручник / В. М. Коссак, М. О. Михайлів. — К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2009. — С. 171.

24. Палюх О. О. Реформування системи використання міжнародної технічної допомоги в Україні [Текст] : автореф. дис. к. е. н. : 08.00.03 / О. О. Палюх. — К. : [б. в.], 2012. — 20 с.

25. Братко І. В. Правове регулювання міжнародної технічної допомоги: стан, тенденції та перспективи розвитку [Текст] : автореф. дис. к. ю. н. : 12.00.11 / І. В. Братко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. — К. : [б. в.], 2011. — 20 с.

26. Васильєва М. О. Зарубіжна допомога в системі пріоритетів зовнішньої політики США [Текст] / М. О. Васильєва. — К. : Фенікс, 2011. — 175 с.

H. Makota

**INTERNATIONAL TECHNICAL ASSISTANCE AS THE MAIN CATEGORY
IN THE THEORY
AND PRACTICE OF INTERNATIONAL TECHNICAL COOPERATION**

The domestic and foreign experience of the research of the international technical assistance phenomenon is considered. The approach to interpret the concept of “international technical assistance” in the system of the theory of public administration in the context of system approach is suggested.

Key words: international technical assistance, public administration, European Union, approach, concept, international organization, legislation.